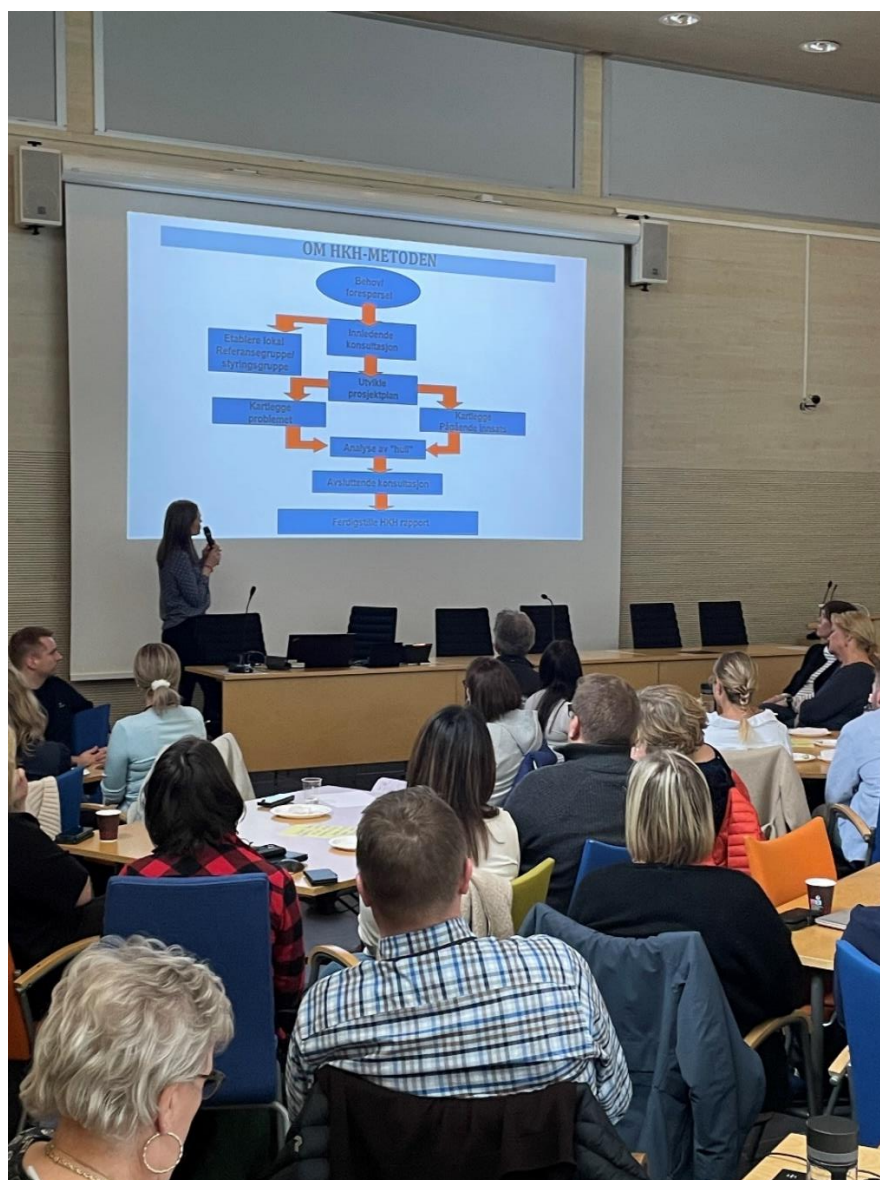

Rus, trusler og vold

- En kartlegging av ungdomsmiljøet vårt i Indre Østfold

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Refleksjoner fra kartleggingsteamet	5
1.0 Innledning	6
1.1 Indre Østfold kommune	7
1.2 Bakgrunn for kartleggingen	9
1.3 Kartleggingens mål og problemstilling	9
1.4 Avgrensning	9
1.5 Kartleggingsprosess, metode og kilder	10
1.5.1 Om HKH – Hurtig kartlegging og handling	10
1.5.2 Kartleggingsteamet	11
1.5.3 Innledende konsultasjon	11
1.5.4 Kartlegging av pågående innsats	11
1.5.5 Innhenting av eksisterende data	12
1.5.6 Intervjuer og spørreundersøkelser	12
1.5.7 Avsluttende konsultasjon	12
2. Funn fra kartleggingen	13
2.1 Ungdomsmiljøet vårt	14
2.2 Utfordringsbildet – En felles situasjonsforståelse	17
2.3 Rusmiddelbruk blant ungdom	18
2.3.1 Hvem bruker, hva brukes og hvor omsettes det	20
2.4 Trusler og vold i ungdomsmiljøet	23
2.4.1 Hvem utøver vold og trusler, og hvor foregår det?	24
2.5 Fritid og trygge møteplasser	28
2.6 Trygge voksne og sosiale relasjoner	31
3. Eksisterende innsats og tiltak	33
4. Handlingsplan og forslag til tiltak	36
4.1 Bedre koordinering av tjenester og tverrfaglig samarbeid	38
4.2 Rusmiddelbruk, trusler og vold	40
4.3 Fritid og trygge møteplasser	41
4.4 Trygge voksne og sosiale relasjoner	42
Referanseliste	44

Forord

“I INDRE ØSTFOLD VIL VI AT VÅRE BARN OG UNGE SKAL HA GODE OPPVEKSTBETINGELSER”

Sitatet viser ambisjonen for oppvekstområdet slik det framkommer i kommuneplanens samfunnsdel. Og la det være klart: Det er godt for de aller fleste barn og unge å vokse opp i Indre Østfold. Samtidig er det altfor mange som opplever levekårsutfordringer og utenforskap, og selv om det er jobbet godt for å motvirke dette over lengre tid, er situasjonen fortsatt utfordrende for mange.

For å gjøre noe nytt, og finne løsninger som virkelig kan bidra til å snu utviklingen, inviterte Indre Østfold kommune allerede høsten 2023 til en felles innsats med alle involverte parter fra offentlige og frivillige virksomheter. Med på laget fikk vi KORUS Øst (kompetansesenter på rusfeltet), som har bidratt med gode innspill og faglig forankring av prosessen underveis.

HKH står for Hurtig Kartlegging og Handling. Rapporten er derfor basert på en god kartlegging og forslag til handlinger. Den egentlige jobben begynner derfor nå, med å forankre rapporten og iverksette handling og tiltak på kort – og lang sikt.

En trygg oppvekst danner grunnlaget for samfunnsdeltakelse i voksen alder og en aktiv alderdom med flere gode år. Hvis barna som blir født i 2023 fullfører videregående opplæring, er de klare for studier eller jobb tidligst i 2042. Mange av dem vil stå i jobb frem til 2080-2090, kanskje lengre. Hvordan kommunen arbeider med barn og unge fremover vil både ha betydning for de som vokser opp nå og for de som enda ikke er født. Å sikre gode oppvekstbetingelser og levekår er derfor avgjørende for framtidens Indre Østfold.

“En god barndom er en investering i et bedre samfunn” (Kommuneplanens samfunnsdel, 2021)

Mvh
Direktør Oppvekst Erik
Bråthen

Sammendrag

2023 var preget av en økende bekymring rundt ungdomsmiljøet i Indre Østfold. Flere meldte om en økning av tilgjengelighet og bruk og aksept av illegale og legale rusmidler blant ungdommene våre. Det var også flere som meldte om bekymring knyttet til vold og trusler samt til ulike grupperinger av ungdom på skolene. Lokalmedia fulgte opp med flere medieoppslag med negativ vinkling. Flere hendelser ble også omtalt og spredd på sosiale medier.

Politiet informerte om en bekymringsfull utvikling med tanke på en økning av anmeldte forhold og flere foresatte tok kontakt med kommunen og politiet om bekymring. Indre Østfold kommune ligger høyere enn landsgjennomsnittet på risikofaktorer som andel barn og unge som vokser opp i vedvarende lavinntekt, andelen unge som står utenfor, barn med barnevernstiltak og høyere med tanke på psykiske symptomer/lidelser. Mobbetallene er også høyere her enn i landet for øvrig. På bakgrunn av dette ble det besluttet at kommunen skulle gjennomføre en HKH kartlegging (Hurtig kartlegging og handling) for å undersøke omfanget av bekymringene vi ble gjort kjent med.

Det ble opprettet et kartleggingsteam på tvers av kommunens tjenester i tillegg til politikontakt for Indre Østfold kommune. Teamet startet arbeidet i april 2024 og har møttes jevnlig frem til oktober 2024. På den innledende konsultasjonen i april fikk vi innspill til utfordringsbildet fra relevante virksomheter og av ungdommen selv. Vi landet på følgende problemstilling: "I hvilken grad er rus, trusler og vold utbredt blant ungdommene våre i alderen 13-19 i Indre Østfold?".

Vi har primært benyttet oss av spørreundersøkelser og intervju av ungdommer, foresatte og andre nøkkelinformanter som arbeider med ungdom. Funn fra kartleggingen viser at vi har utfordringer på lik linje med andre sammenlignbare steder når det kommer til rusmidler, vold og trusler blant ungdommene våre. Sentrumsområdene i Askim og Mysen blir særlig trukket frem som aktuelle steder. Videre er det kort vei fra Indre Østfold til både Ski og Oslo der vi også vet det er utfordringer med tanke på rusmidler, vold og trusler i ungdomsmiljøene. Noe av de viktigste funnene i datainnsamlingen er at ungdommene ønsker mer voksenkontakt og flere møtearenaer å treffes på, spesielt i Askim.

Det er kartlagt pågående tiltak og innsats samt utarbeidet en handlingsplan med forslag til nye eller endrede pågående tiltak. Vi har delt de ulike tiltakene inn i fem kategorier: Koordinering av tjenester og tverrfaglig innsats, rusmiddelbruk blant ungdom, trusler og vold i ungdomsmiljøet vårt, fritid og trygge møteplasser og trygge voksne og sosiale relasjoner. Vi har valgt å sette bedre koordinering av tjenester og tverrfaglig innsats som overordnet mål for tiltaksplanen, da det er avgjørende med bedre samkjøring på tvers av virksomhetene om vi skal lykkes med de øvrige områdene og tiltakene.

Refleksjoner fra kartleggingsteamet

«De som skal forebygge rus og kriminalitet, trenger kunnskap om hvor utfordringene er størst.»

Setningen er hentet fra konfliktrådsekretariatets SLT veileder. SLT koordinatør har ansvar for å innhente kunnskap om «hvor skoen trykker» og formidle dette på en måte som gjør at vi som organisasjon kan utnytte oss av det som kommer fram i kunnskapsinnhenting.

Vårt kartleggingsarbeid har foregått parallelt med et omfattende arbeid med kommunens omstillingsprogram som har som mål å oppnå en stabil økonomi og gode tjenester for innbyggerne. Resultatet av innsatsen er klare prioriteringer og gir selvfølgelig lite rom for «ekstravaganse». På tross av dette har kartleggingsteamet fått mulighet til å jobbe aktivt med HKH. Dette har vi satt pris på!

I innhenting av kunnskap har vi fått møte mange gode ansatte med hjertet på rett plass og ikke minst kommet i kontakt med mange ungdommer som har raust har delt med sine erfaringer. Takk for god hjelp!

En spesiell takk til deltakerne i kartleggingsteamet og ikke minst den uvurderlige jobben vår Politikontakt har gjort. Hans innsats som hovedskribent har gjort at kartleggingsarbeidet har fått fullt fokus samt bidratt med å tolke dataene som har framkommet underveis. Mon tro om vårt kartleggingsteam er det eneste i landet med en politimann som hovedskribent?

På vegne av kartleggingsteamet ønskes god lesning!

Vegard Halvorsen

Leder kartleggingsteamet IØ kommune

1.0 Innledning

«Ungdommen nå for tiden foretrekker luksus, har dårlige manerer, forneakter autoritet, har ingen respekt for eldre mennesker, prater når de egentlig burde arbeide, motsier foreldrene sine og tyranniserer sine lærere» - Sokrates (470 f.Kr. - 399 f.Kr.).

Det å være ungdom i dag er noe annet enn å være ungdom for 20 eller 40 år siden. Samfunnet er i stadig endring og måten vi som samfunn ser på ungdom og hva ungdom gjør eller ikke gjør endrer seg med tiden. I lys av dette må vårt syn derfor forstås ut ifra den kontekst, tid og tidsånden samfunnet til enhver tid befinner seg i.

Flere undersøkelser peker på at ungdom i dag er mer hjemmekjære enn før, de har flere venner enn før og gjennom internett har de raskere tilgang til all informasjon i verden og de kan kommunisere med hvem som helst når som helst på døgnet. Samtidig peker de samme undersøkelsene på noen ting som er helt likt i ungdomsrollen over tid. Ungdomstiden er fortsatt en overgangstid mellom det å være barn og voksen, og utfordringen med å finne seg selv og sin plass er nok like utfordrende i dag som det var tidligere. I tillegg bekymrer ungdommene seg nok like mye som før; om de er akseptert av andre eller ikke.

Siden ungdomstiden er en kritisk fase i livet der ungdommer står overfor ulike utfordringer og muligheter er det derfor av stor betydning å forstå de ulike faktorene som påvirker deres sosiale miljø, spesielt når det gjelder tema som rus, trusler og vold.

Årsakene til at ungdom ruser seg eller utsetter andre for vold og trusler er mange og sammensatte, og det finnes mange forståelser av dette. På den ene siden kan man finne forklaringer i sosial fattigdom, fysisk og psykisk helse, dårlige hjemmeforhold, problemer på skolen, antisosiale subkulturer i ungdomsmiljøet og mangel på sosial kontroll og utenforskap. På den andre siden kan man finne forklaringer i at ungdom har et naturlig behov for å eksperimentere og bryte grenser for å løsrive seg, skape autonomi og danne identitet.

Indre Østfold kommune gjennomførte en omfattende kartlegging av ungdomsmiljøet i samarbeid med KORUS Øst mellom april og september 2024, med mål om å få et helhetlig bilde av her og nå situasjonen og for å identifisere områder som krever spesiell oppmerksomhet. Denne rapporten er et resultat av det overnevnte og gir en viktig innsikt i noen av de utfordringene ungdommene i Indre Østfold står overfor når det gjelder rus, trusler og vold. Rapporten tar sikte på å gi en grundig beskrivelse av funnene som er avdekket, og vil sette søkelys på viktige aspekter som sosiale relasjoner, aldersgrupper, rusmidler, vold og trusler.

Kartleggingen har benyttet seg av en metodikk utviklet av KORUS Bergen kalt "Hurtig Kartlegging og Handling". Denne tilnærmingen er anerkjent for sin pålitelighet og effektivitet i å samle inn relevante data og informasjon, og har bidratt til å danne et solid grunnlag for rapportens funn. Målgruppen for denne rapporten er barn og unge i alderen 13-19 år og det er deres perspektiver, erfaringer og utfordringer som står i fokus. Ved å forstå deres opplevelser og behov, kan vi sammen utvikle målrettede og effektive tiltak som bidrar til å skape et tryggere og mer inkluderende ungdomsmiljø i Indre Østfold.

Vi håper at denne rapporten vil være til nytte for beslutningstakere, fagpersoner og andre interesserte som er engasjert i å fremme ungdomsmiljøet i Indre Østfold kommune. Ved å ta utgangspunkt i rapportens funn og anbefalinger, kan vi sammen legge grunnlaget for en tryggere og mer positiv framtid for ungdommene våre.

1.1 Indre Østfold kommune

Indre Østfold er en kommune i Østfold fylke. Kommunen ble opprettet i 2020 ved sammenslåing av de tidligere kommunene Askim, Eidsberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad.

Indre Østfold grenser i nordøst til Lillestrøm, i øst til Aurskog – Høland og Marker, i sør til Rakkestad, Skiptvet og Våler, i vest til Vestby, Ås og Nordre Follo og i nordvest til Enebakk. Kommunen har et areal på 791,93 km² og har i overkant av 47000 innbyggere.

Kommunen er Norges største jordbrukskommune og er plassert på Østlandet med forholdsvis kort avstand til Ski og Oslo med motorveg og togforbindelse. Kommunen består av byene Askim og Mysen, tettstedene Spydeberg, Skjønhaug og Tomter samt en rekke grender.

Kommunen har 18 barneskoler og 5 ungdomsskoler, samt Steinerskolen fra 1 til 10 trinn. I tillegg har kommunen 2 videregående skoler plassert i Askim og Mysen. Kommunen har en betydelig andel unge innbyggere med ca 5703 personer mellom 10 og 19 år.

Kommunens visjon «På kornet» gjenspeiler kommunens ønske om å være fremoverlent, målrettet og kunnskapsbasert. Kommunalområde oppvekst har sine forpliktende verdier "Jeg har tid til deg, jeg har tro på deg og sammen skaper vi muligheter".

1.2 Bakgrunn for kartleggingen

Høsten 2023 mottok SLT nettverket i Indre Østfold økende bekymring for ungdomsmiljøet vårt. I SLT nettverket sitter blant annet representanter fra kommunen, fylkeskommunen og politiet og de møtes jevnlig en gang i mnd.

Bekymringene omhandlet vold, trusler og økt tilgjengelighet og aksept av rusmidler. Bekymringene kom fra ungdommene selv, fra foreldre og andre personer som jobber med og for ungdom i kommunen. Lokalt politi så en økning av den anmeldte ungdomskriminaliteten i kommunen sammenlignet med foregående år. Samtidig meldte Øst politidistrikt om bekymring for utviklingen av ungdomsmiljøene i hele distriktet.

Siste ungdata undersøkelse ble gjennomført i 2022 og denne gav oss imidlertid ingen spesiell grunn til bekymring. Det var derimot gjentagende bekymringsmeldinger og økning av den anmeldte ungdomskriminaliteten som gav oss grunn til å undersøke dette nærmere.

Høsten 2023 gjennomførte derfor SLT gruppa i kommunen en workshop kalt "Open space" der målet var å se på ulike tiltak for å møte bekymringen vi ble gjort kjent med. Under workshopen kom det et forslag om å gjennomføre en HKH-kartlegging ila 2024. Innspillet ble tatt videre til drøfting i politirådet. Der ble det besluttet at en slik kartlegging skulle gjennomføres og at politirådet skulle fungere som styringsgruppe for kartleggingen.

1.3 Kartleggingens mål og problemstilling

Formålet med kartleggingen har vært å sikre de ulike instansene en felles situasjonsforståelse gjennom et helhetlig her og nå bilde av situasjonen knyttet til rus, trusler og vold og deretter sette inn riktige tiltak for dette.

Den 08.04.24 ble det derfor gjennomført en innledende konsultasjon med over 90 deltakere og det ble tidlig klart for oss at bekymringene i hovedsak dreide seg om rus, vold og trusler i sentrumsområdene i Askim og Mysen. De områdene som oftest gikk igjen, var Askim togstasjon og Måsan ungdomspark på Mysen.

Problemstillingen som ble utarbeidet ble derfor som følger:

I hvilken grad er rus, trusler og vold utbredt blant ungdommene våre i alderen 13-19 i sentrumsområdene i Askim og Mysen?

1.4 Avgrensning

På bakgrunn av innhentet informasjon fra den innledende konsultasjonen valgte vi å avgrense denne kartleggingen til å gjelde rus, trusler og vold blant ungdommer i alderen 13-19 år i Indre Østfold, spesielt i sentrumsområdene i Askim og Mysen.

Vi mener denne aldersgruppen er viktig å fokusere på i et forebyggende perspektiv fordi dette er en tid med mange endringer og utfordringer både fysisk, psykisk og sosialt. Det er også i denne alderen mange oppgir å begynne å eksperimentere med ulike rusmidler. I tillegg ønsket vi å se på ulike tiltak

som favner sårbare overganger som for eksempel overgangen fra ungdomsskolen til videregående skole samt tiltak som varer ut videregående utdanning.

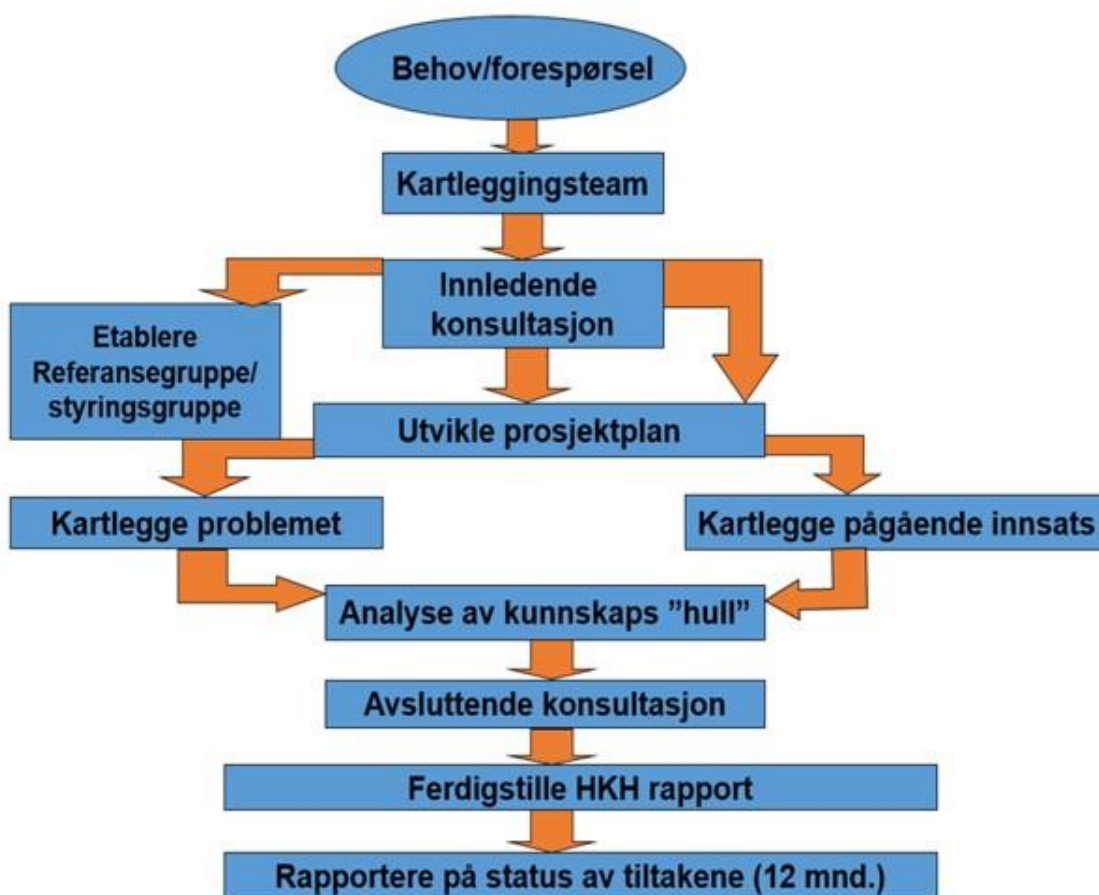
1.5 Kartleggingsprosess, metode og kilder

1.5.1 Om HKH – Hurtig kartlegging og handling

Hurtig kartlegging og handling (HKH) er en kartleggingsmodell utviklet av Verdens helseorganisasjon (WHO). Modellen er videre blitt tilpasset praktikere og norske forhold av KORUS vest Bergen. KoRus-Vest, Bergen har utviklet en manual for bruk av HKH-metodikken i 2007, senest revidert i 2014 (KoRus-Vest, Bergen, Bergensklubben, 2014).

Målsettingen ved HKH er å innhente informasjon som gir rask oversikt over sosiale og/eller helsemessige problemområder for så å tilrettelegge for rask innsats gjennom å utvikle hensiktsmessige tiltak. Selve kartleggingsprosessen tar ca 6 måneder og resulterer i en rapport som skal inneholde konkrete tiltak for å møte de utfordringene som blir avdekket. HKH er en helhetlig og undersøkende tilnærming, der man kartlegger selve problemområdet i tillegg til de ulike instansenes pågående innsats. På denne måten danner man seg et oversiktsbilde som viser både hva som allerede blir gjort, og avdekker hull i hva som mangler.

Modellen viser stegene i HKH prosessen:

1.5.2 Kartleggingsteamet

Kartleggingsteamet som har arbeidet med å undersøke ungdomsmiljøet i Indre Østfold bestod av seks personer og ble dannet kort tid etter forankringen i politirådet. Teamet har hatt ansvar for å planlegge og gjennomføre selve kartleggingen. For å sikre en helhetlig og mest mulig riktig forståelse av situasjonen, ble det satt sammen et tverretatlig og tverrfaglig team med representanter fra forskjellige instanser som hadde god oversikt over ungdom i målgruppen. Dette var viktig for oss for å sikre en mest mulig riktig forståelse og for å få et totalbilde av her og nå situasjonen.

Teamet har bestått av Vegard Halvorsen, SLT koordinator (Prosjektleder), Cathrine Løes Sørby, rådgiver oppvekst, Carina M. Frorud, avdelingsleder hverdagsmestring og avhengighet, Elin Brandsrud, biblioteksjef og enhetsleder for innbyggertorg og bibliotek, Terje Fredriksen, skolefaglig rådgiver og Patrick Karlsen, politikontakt for Indre Østfold kommune (Skriver).

Kartleggingsteamet har møttes ca hver 14 dag gjennom hele kartleggingsprosessen og fordelt arbeidsoppgavene mellom seg. Kartleggingsteamet har fått opplæring og blitt veiledet av Jørn Danielsberg og Mari Finstad Evenby fra KORUS Øst under hele prosessen. De har også vært til stede under den innledende og avsluttende konsultasjonen vi har gjennomført.

Politirådet i Indre Østfold kommune har fungert som styringsgruppe for kartleggingen.

1.5.3 Innledende konsultasjon

Kartleggingen og datainnsamlingen ble innledet med å invitere relevante nøkkelpersoner, organisasjoner og instanser som har kjennskap til ungdomsmiljøet i Indre Østfold til en innledende konsultasjon. Dette er det første steget i en HKH prosess og det ble gjennomført 08.04.24 i Indre Østfold Rådhus. Cirka 90 personer møtte opp på konsultasjonen.

Blant deltakerne var ungdommer selv, representanter fra skole, politi, politikk, ungdomsarbeidere, helse og sosialarbeidere, barnevernstjenesten, frivillige organisasjoner, lag og foreninger og ungdommens kommunestyre med flere. Formålet med den innledende konsultasjonen var å innhente informasjon om utfordringer i ungdomsmiljøet vårt og sammen komme frem til problemstillinger man ønsket å få belyst i kartleggingen.

Vi fikk veldig mange gode innspill knyttet til valg av problemstilling og aktuelle målgrupper som var et viktig bidrag i det videre arbeidet. I tillegg bidro samlingen at vi ble bedre kjent med hverandre på tvers av instanser og på den måten har samlingen skapt grobunn for et bedre tverretatlig samarbeid.

1.5.4 Kartlegging av pågående innsats

En viktig del av HKH prosessen har vært å kartlegge hvordan vi håndterer utfordringene i dag og hvilke tiltak vi allerede har iverksatt.

Kartleggingen skal deretter finne "Hullene" mellom utfordringene vi står overfor og den pågående innsatsen og deretter foreslå eventuelt nye tiltak. Denne analysen vil naturlig skje fortløpende gjennom hele prosessen.

1.5.5 Innhenting av eksisterende data

Vi har gjennomgått følgende eksisterende data i forbindelse med kartleggingen

- Ungdata undersøkelser for Indre Østfold kommune 2022
- Elevundersøkelser
- Statistikk på anmeldte forhold, Indre Østfold politistasjon
- Oppvekst og folkehelseprofil for Indre Østfold kommune 2024
- Levekårskartleggingen for Indre Østfold kommune 2022
- Statens sentralbyrå – Informasjon og statistikk om Indre Østfold
- Statistikk fra Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet – Barnefattigdom

Indre Østfold kommune har takket ja til å gjennomføre ungdataundersøkelsen på nytt i 2025. Resultatene vil gi en indikasjon på eventuelle endringer.

1.5.6 Intervjuer og spørreundersøkelser

I tillegg til spørreundersøkelser har intervjuer med nøkkelpersoner og fokusgrupper vært den viktigste metoden vi har brukt i forbindelse med kartleggingen.

Nedenfor følger informasjon om innsamlet data.

- Spørreundersøkelser til alle innbyggere – Digitalt på kommunens nettside
- Spørreundersøkelse med ansatte ved barnevernstjenesten, familie - og ungdomsteam, utvidet skolehelsetjeneste, elevrådene på grunnskolenivå og ungdommens klubbstyre.
- Fokusgruppeintervjuer med elevrådet på videregående skole, og skolehelsetjenesten
- Intervju med representanter fra lokalt næringsliv – Askim torget og Mysen senter
- Semistrukturerte intervju med lokale ungdommer i aldersgruppen

1.5.7 Avsluttende konsultasjon

Den 07.10.24 ble det gjennomført en avsluttende konsultasjon i Indre Østfold rådhus.

Omtrent 60 personer møtte til konsultasjonen, deriblant, representanter fra skole, politi, politikk, ungdomsarbeidere, helse og sosialarbeidere, frivillige organisasjoner, lag og foreninger, ungdommer fra ungdomsskolen og videregående skole og ungdommens kommunestyre med flere.

Vi presenterte hovedfunnene fra kartleggingen, hvorpå deltakerne jobbet sammen i grupper for å komme med innspill til tiltak videre.

2. Funn fra kartleggingen

Målet med dette kapittelet er å skape en felles situasjonsforståelse av ungdomsmiljøet i Indre Østfold kommune i 2024.

Først vil vi presentere funn om ungdomsmiljøet generelt. Videre har vi valgt å presentere funnene fra kartleggingen etter fire hovedkategorier:

- Rusmiddelbruk blant ungdom
- Trusler og vold i ungdomsmiljøet
- Fritid og trygge møteplasser
- Trygge voksne og sosiale relasjoner

2.1 Ungdomsmiljøet vårt

*"I det store og hele oppleves ungdomsmiljøet som trygt, men når det først skjer noe er det ganske alvorlig. Situasjoner kan bygge seg opp på skolene, og eskalere raskt etter skoletid. Vold og ran blir grovere. Det er enklere å få tak i narkotika som kommer kortreist fra Ski/Oslo" **Ansatt i kommunen***

Ungdomsmiljøet i Indre Østfold oppleves i hovedsak trygt og godt, med mye flott ungdom som bryr seg om og tar vare på hverandre. De aller fleste ungdommene vi har snakket med opplever at Indre Østfold er et trygt og fint sted å vokse opp og samtlige peker på viktigheten av å ha gode og trygge oppholdssteder og møteplasser der de kan møte andre.

I tillegg fremheves betydningen av å ha tilgang på nok trygge voksne i hverdagen. Ungdommene fremhever viktigheten av å ha tilgjengelige og trygge voksne i livet sitt som behandler dem med respekt, raushet og som anerkjenner dem for den hen er.

Resultater fra ung data og kommunens oppvekstprofil underbygger funnene våre om at det store flertallet har det godt i Indre Østfold. De fleste har noen å være med på fritiden og de fleste opplever nærmiljøet sitt som trygt.

Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å være i nærområdet der du bor? Prosent i Indre Østfold og nasjonalt

Tabellen over er hentet fra ungdataundersøkelsen i Indre Østfold 2022 der ungdomsskoleelevene blir spurt om de opplever det som trygt å være i nærområdet der du bor. Resultatene viser at det er noen færre elever på ungdoms trinnet i Indre Østfold (45 %) som opplever det som svært trygt å være i nærområdet der de bor enn tilsvarende tall for Norge (48 %). Men gjennomgående er det relativt små forskjeller mellom Indre Østfold og Norge.

FAKTA

Ungdata er lokale barne- og ungdomsundersøkelser der skoleelever over hele landet svarer på spørsmål om hvordan de har det. Undersøkelsen omfatter viktige temaer i ungdommens liv som skole, fritid, venner, familie, psykisk helse, bruk av rusmidler mm. Kommunene får tilbud om å gjennomføre undersøkelsen hvert 3. år. Undersøkelsene er tilpasset barn og ungdom på mellomtrinnet (5.-7.-trinn), ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

Selv om de fleste oppgir å ha det bra, er det også en god del som gir uttrykk for at alt ikke er like greit. Skolen og nærmiljøet oppleves som et godt sted for mange, men ikke for alle. På landsbasis oppgir flere elever i 2023 at de blir mobbet sammenlignet med i 2022. Dette gjelder for både 7.trinn og 10. trinn. Tallene fra elevundersøkelsen fra Indre Østfold kommune i 2023 som viser forekomst av mobbing ligger høyere på barnetrinn og ungdomstrinn sammenlignet med nasjonale tall.

FAKTA

Elevundersøkelsen er en årlig undersøkelse der elever får si sin mening om forhold som er viktige for å lære og trives på skolen. Elevene svarer på spørsmål om blant annet trivsel, mobbing, miljø, motivasjon og støtte fra lærer.

Kartleggingen vår viser også at det er store sosioøkonomiske forskjeller innad i Indre Østfold kommune. Vi vet at andelen av unge som gjennomfører videregående opplæring er lavere her enn landet som helhet. Unge som står utenfor utdanning og jobb er ofte relasjonelt sårbare og økonomisk utsatt. Funnene styrkes av levekårkartleggingen i Indre Østfold (2022) som viser at det er større utfordringer knyttet til levekår i enkelte sentrumsnære soner, særlig i Askim og Mysen.

I tillegg vet vi at andelen barn og unge som bor i vedvarende lavinntekt er høyere i kommunen enn landet som helhet og størst i Askim og Mysen. Det er flere barn mellom 0-17 år som har barnevernstiltak sammenlignet med resten av landet og det er færre ungdommer som er med i fritidsorganisasjoner sammenlignet med landet for øvrig.

Flere ungdommer oppgir at overgangen mellom barn og voksen har blitt visket ut ved at den har blitt mer brå og flere opplever at man har mistet selve ungdomsbegrepet. Både voksne og ungdom opplever at utfordringene knyttet til rusmidler, vold og trusler har flyttet seg nedover i alder. Det som tidligere skjedde på videregående, skjer nå på ungdomsskolen og det som tidligere skjedde på ungdomsskolen skjer nå på barneskolene, sies det.

Mange ungdommer forteller at "verden har blitt mindre". Det er kortere veier innad i kommunen, men også til Ski og Oslo. Mange ungdommer oppgir at de kjenner eller kjenner til andre ungdommer fra andre steder enn de selv er bosatt. Sosiale medier blir fremhevet som en stor bidragsyter til dette da de "Får vite alt med engang" og de blir kjent med nye tilflyttere over sosiale medier lenge før tilflytteren fysisk har flyttet til kommunen.

Felles for alle ungdommene vi har snakket med er at de ønsker å bli inkludert, hørt og bli møtt på en god måte. Noen sier derimot at de opplever utenforskap, rasisme og en manglende følelse av tilhørighet i lokalsamfunnet. Dette oppleves i hovedsak fra jevnaldrende, men noen forteller også om det samme fra lærere, trenere, og andre som til daglig jobber med ungdom. Mange sier også at det

har blitt mindre rom for å feile og de opplever at det er fort gjort å bli utestengt og fryst ut fra "gjengen" hvis man dummer seg ut.

Noen av ungdommene kjenner på urettferdighet og at de får skyld for ting de ikke har gjort. Noen føler seg stemplet og at de har fått tildelt en "rolle" som den "kriminelle" det er vanskelig å motbevise overfor voksne. Det er også mange som sier at de ikke tør å si ifra til voksne og at de er redde for å bli kalt eller bli sett på som en "Snitch eller snitcher" og bli utsatt for represalier.

FAKTA

Med snitching mener vi når man sladrer, tyster, angir eller forteller noe videre til andre. En Snitch er altså benevnelsen på en person som for eksempel sier ifra til voksne.

2.2 Utfordringsbildet – En felles situasjonsforståelse

*"Ungdomsmiljøet i Indre Østfold er veldig blandet. Det kan være litt tøft noen steder. Det er sånne ghettoer på skolen osv. hvor det er drama, krangling og noen ganger slåsskamper. Noen del henger i gjenger. Man kan merke at det er mye press å passe inn og noen ganger kan det føltes som at man må være på en spesiell måte å bli godtatt. Det er ikke alltid lett å være seg selv. Det er mange som sliter med å finne et trygt sted. Men eller så er det veldig hyggelig gjenger også og som tar folk godt imot" **Ungdomsskoleelev***

Noen oppgir at det er utrygt og at rus, trusler og vold er meget utbredt og utviklet seg negativt den siste tiden i Indre Østfold, mens andre oppgir at de ikke ser dette eller en slik utvikling i det hele tatt. Informantenes svar er ganske delt og det varierer mye fra hvilket ståsted, erfaring og nærhet til de ulike utfordringene informanten i utgangspunktet har.

Ungdommene sier at "Det kommer an på hvilken vennegruppe man er i" og "det kommer an på hvem man spør og når man spør". De aller fleste peker allikevel på at rus, trusler og vold er knyttet til et mindretall, men at det påvirker majoritetens oppfattelse av trygghet. Deling i sosiale medier og negativt fokus i media forsterker dette ytterligere. Et interessant funn i kartleggingen er imidlertid det at det kan virke som at voksne og de som jobber med barn og ungdom generelt er mer bekymret for utviklingen i ungdomsmiljøet enn det ungdommene selv er.

Ifølge ungdata (2022) er det et mindretall som oppgir å ha utsatt noen for, eller selv blitt utsatt for vold og trusler, og det er et mindretall som oppgir at de har brukt illegale rusmidler. Ungdata tallene har vært relativt stabile siden 2015 og det er ikke store avvik fra andre sammenlignbare kommuner eller nasjonale tall. Den samme undersøkelsen viser til at det er en liten andel av ungdommene som står for mesteparten av lovbruddene. Tall fra politiet er med på å underbygge dette. De fleste under 18 år som er anmeldt for et straffbart forhold i Indre Østfold kommune i 2024 er kun registrert med en sak siste år.

*"Barn og unge som utfører kriminelle handlinger gjør det ofte sammen med andre jevnaldrende" **Politiet***

FAKTA

Tall fra 01.01.24 – 31.10.24 fra Indre Østfold politistasjon viser at den registrerte kriminaliteten utført av personer i alderen 13-19 år hvor forholdet har skjedd i Indre Østfold kommune har gått ned sammenlignet med samme tidsperiode i fjor. Et flertall av sakene som er anmeldt omhandler vold og trusler. Det er et fåtall som står for den registrerte kriminaliteten og det er et fåtall som er registrert med flere enn en sak siste året.

"Utfordringene rundt rus, trusler og vold blant ungdommer fremstår knyttet til et lite mindretall. Samtidig kan det virke som at dette kan få ringvirkninger for majoriteten. Øvrig ungdom "må bli tøffere" og kan oppleve situasjoner der de må hevde seg. Majoriteten er robuste, men av samtaler med ungdom kan det fremstå som at flere er bekymret og/eller engstelig for utviklingen. Enkelte forteller om en opplevelse av utrygghet. Dekning i sosiale medier og aviser kan være med på å bidra til dette." Ansatt i kommunen

Felles for alle informantgruppene er en opplevd bekymring knyttet til tilgjengelighet og aksept av ulike rusmidler som alkohol, e-sigaretter, tobakk og narkotiske stoffer.

I tillegg deler informantgruppene en bekymring for ulike grupperinger med gjengmentalitet bestående av gutter på ungdomsskolenivå som har konflikter seg imellom og som utfordrer hverandre både verbalt og fysisk. Det fremkommer også en bekymring knyttet til at vold og trusler blant ungdommer har økt i omfang. I tillegg til forekomst på skolene er det oppholdssteder i Askim og Mysen sentrum som særlig blir trukket frem når det kommer til hvor hendelsene skjer. Stedene som oftest går igjen er sentrumsområdene i byene og i noe større grad, Askim stasjon og "Måsan" ungdomspark i Mysen.

Funn fra kartleggingen viser ikke noe entydig svar på om vi bør være mer bekymret nå enn tidligere, men den viser at vi har utfordringer i ungdomsmiljøet vårt på lik linje med andre sammenlignbare tettsteder som vi mener bør adresseres.

2.3 Rusmiddelbruk blant ungdom

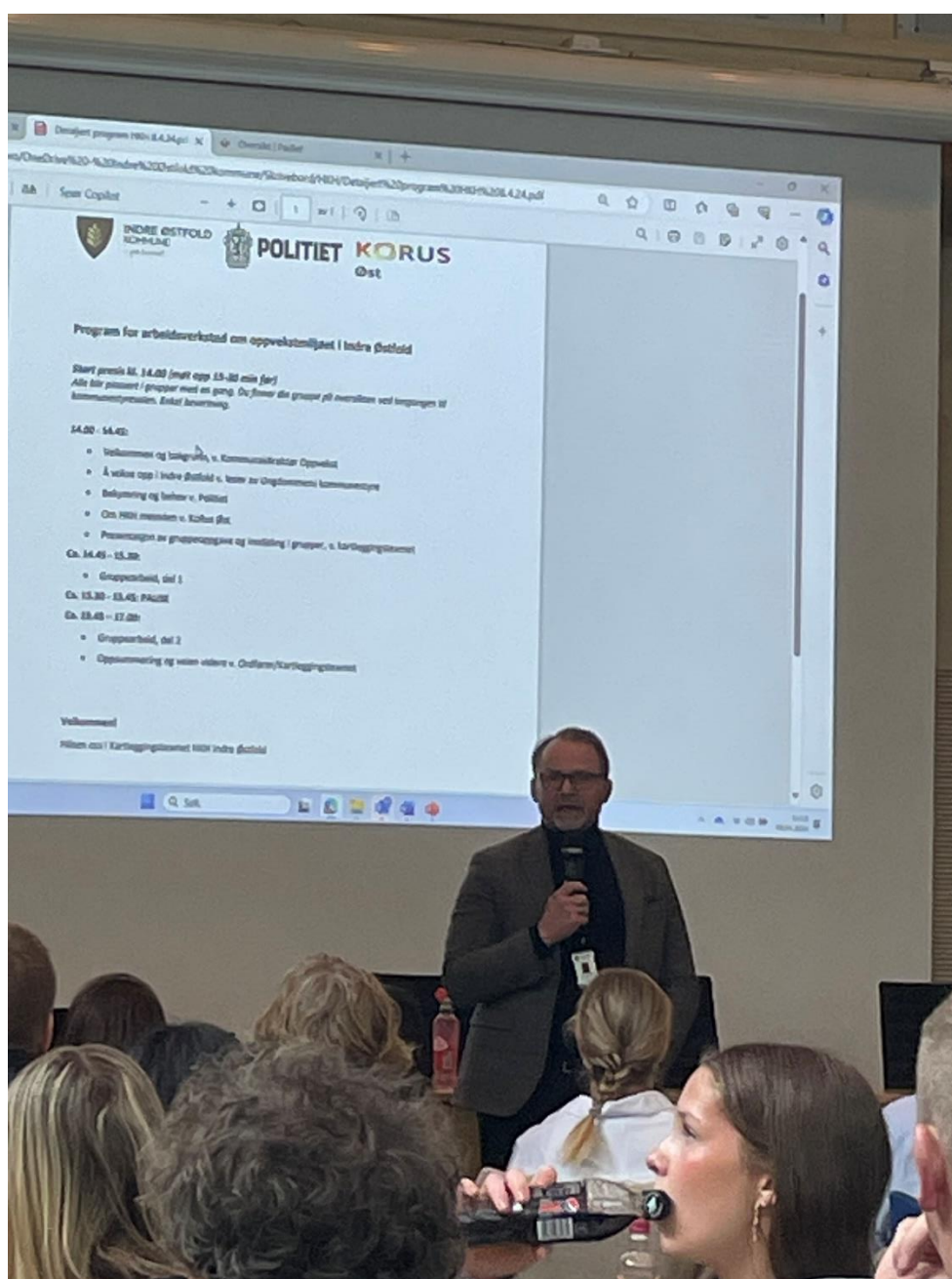
Flere deler bekymring rundt økning av bruk, aksept og tilgjengelighet av legale og illegale rusmidler blant ungdommene våre. Kartleggingen vår peker på en endring av holdninger og en større aksept til bruk av rusmidler blant voksne, og da spesielt til e-sigaretter og hasj eller marihuana.

"Halvparten av klassen driver med vape som foreldrene har kjøpt til dem"
Ungdomsskoleelev

Flere mener også at bruk og omsetning av legale og illegale rusmidler i dag skjer mye mer åpenlyst og det er knyttet bekymring til vold og trusler i forbindelse med kjøp og salg situasjoner og territoriale konflikter som en følge av dette. På den andre siden var også mange av informantene bekymret for at bekymringene fikk for stor plass i ordskifte og på den måten normaliserte omfanget og bidro til å opprettholde majoritetsmisforståelsen om at "Alle" bruker det og at det er vanlig.

Funn fra kartleggingen vår viser at det er et fåtall som bruker legale og illegale rusmidler, men at vi har utfordringer på lik linje med andre sammenlignbare steder. Tallene fra ungdomsundersøkelsen for Indre Østfold i 2022 er ganske like som landet som helhet når det kommer til bruk av rusmidler blant unge. Ett funn vi tenker er viktig å understreke i et forebyggende perspektiv.

2.3.1 Hvem bruker, hva brukes og hvor omsettes det

For kartleggingsteamet fremstår det som at alkohol snus og e-sigaretter er det mest vanlige rusmiddelet de i alderen 13- 19 år benytter seg av. Med tanke på illegale rusmidler er det hasj eller marihuana som særlig blir trukket frem. Andre narkotiske stoffer som for eksempel kokain kommer mer til uttrykk når ungdommene har passert 18 år og da spesielt i vg3 og/eller i forbindelse med avgangsmarkeringen.

Overgangen fra barneskole til ungdomsskolen og overgangen fra ungdomsskolen til videregående skole ble trukket frem som spesielt sårbare med tanke på å debutere med ulike rusmidler.

Sosiale medier ble trukket frem som en viktig informasjonskanal og påvirkningskanal, men også som den viktigste arena for omsetning. Da spesielt Snapchat. Kortere veg fra Oslo og Ski til Indre Østfold gjennom bedre kollektivtilbud ble også trukket frem som en del av årsaken til den økte tilgjengeligheten. Videre så viser kartleggingen vår at den fysiske overleveringen fra selger til mottaker ofte foregår på steder der ungdom er uten voksne og på steder der det er lett å komme seg unna. Askim togstasjon og "Måsan" ungdomspark i Mysen i helger og på kveldstid ble særlig trukket frem som aktuelle områder og tidspunkter av informantene våre. Ved fravær av voksne på skolen og skolens område er også et typisk sted der omsetning kunne finne sted.

Kartleggingen vår viser at det er et mindretall av ungdomsskoleelevene som har hatt befatning med rusmidler som alkohol, røyk, snus og E-sigaretter. De fleste på ungdomsskolene i Indre Østfold har i henhold til siste ungdataundersøkelser ikke smakt alkohol i det hele tatt eller kun smakt noen få ganger. Færrest har smakt i 8 klasse og så øker tallene for debut i takt med alder.

Selv om de færreste har prøvd vet derimot de fleste hvor de kan få tak i det. Flere sier de opplever et press om å drikke eller bruke e-sigaretter for å passe inn i vennegjengen og flere av dem sier at debutalderen i dag er lavere enn tidligere og at det som tidligere skjedde i 10 klasse skjer nå i 8 klasse. E-sigaretter ble spesielt trukket frem som utfordring både med tanke på bruk og salg og at ulike grupperinger "Kriget" om ulike territorier.

Flere pekte på at man kunne oppleve å bli satt i gjeld og flere voksne informanter var bekymret for at salg av E-sigaretter etterlignet den omsetningskulturen som vi ser i omsetningen av illegale rusmidler. Noen kjente også til ungdom som solgte rusmidler for å hjelpe til med familiens økonomi.

Det kom lite klart for oss hva informantene la i begrepet e-sigaretter. Vi klarte ikke å identifisere om det var snakk om disse inneholdt nikotin eller ikke og/eller om det var snakk om narkotiske stoffer som for eksempel THC eller cannabis olje. Ungdommene og voksne skilte ikke på hva de la i begrepet e -sigaretter. Vi identifiserte derfor et stort informasjonsbehov når det kom til å avdekke omfanget av e-sigaretter med eller uten nikotin og/eller omfanget av THC eller cannabisolje i ungdomsmiljøet vårt. Vi avdekket også store kunnskapshull om lovverk og annen fenomenkunnskap rundt dette med e-sigaretter.

FAKTA

E-sigaretter er produkter som produserer damp til inhalasjon, med eller uten nikotin. Ulike typer e-sigaretter blir ofte kalt vapes, puff bars, fordampere, mods eller pods. Væsken i esigarettenes kalles «e-væske», «e-juice» eller «e-liquid». E-sigaretter kan også inneholde ulike varianter av narkotiske stoffer som cannabis. Vannpipe og oppvarmede tobakksprodukter («heated tobacco») er ikke e-sigaretter.

*Om ungdomsmiljøet: "Jeg oppfatter det som helt ok. Noen har det veldig bra, mens andre ikke i det hele tatt. Det er mye utestenging og drikkepress, i tillegg til at veldig mange snakker dritt om andre. Mange blir sett ned på fordi de ikke har lyst til å drikke til de blir fulle eller prøve en snus". **Ungdomsskoleelev***

Det var lite informasjon fra kartleggingen vår om bruk og omsetning av narkotika på ungdomsskolenivå. De fortalte mer om debut med alkohol, snus og bruk av e-sigaretter. Bruk eller salg av narkotika ble kun nevnt et par ganger fra denne informantgruppen. Årsakene til dette kan være mange og sammensatte. Det kan blant annet skyldes kunnskap om hva som er narkotika, eller en frykt for å si ifra eller å bli stemplet som en "snitch". En annen forklaring kan også være det at bruk av narkotika ikke er så utbredt blant ungdomsskoleelever i indre Østfold.

Ungdatatallene fra ungdomsskolen i 2022 underbygger funnene våre i kartleggingen og viser til at det er et mindretall som har hatt mer befatning med alkohol enn at de har smakt et par ganger og det er svært få som oppgir å røyke og snuse fast på ungdomsskolen. Det er få som oppgir at de får lov til å drikke alkohol av sine foreldre, men overraskende mange svarer at de ikke vet om de får lov eller ikke.

Tallene for Indre Østfold skiller seg ikke negativt ut sammenlignet med nasjonale tall. Det gjør de heller ikke når det kommer til bruk av hasj eller marihuana eller på spørsmål om man har blitt tilbudt dette siste året. Det er en svært liten andel av ungdomsskoleelevene i indre Østfold som oppgir at de har forsøkt hasj eller marihuana eller andre narkotika stoffer siste år (3 %). Tallene viser derimot at hasj og marihuana er relativt lett tilgjengelig for ungdomsmiljøet for den som ønsker det. Noe kartleggingen vår også viser.

*"De utfordringene jeg tenker er blant ungdom i indre østfold er at det er mye press ovenfor å prøve ting, som feks å røyke, snuse, drikke, ruse seg osv. i tillegg til det så er det mye bruk av forskjellige rusmidler i forskjellige gjenger, blant annet rånere eller ræggere som det også heter." **Ungdomsskoleelev***

"Svaret er gitt på generelt grunnlag ut fra samtaler i ungdomskolen, det er ikke tema i alle samtaler, men av det som har kommet frem går dette igjen: Vaping og snusing. Mange introduseres for alkohol. De forteller at de har venner som skaffer de både snus og alkohol og sier at det er lett å få tak i. Hasjbruk er det ingen som har delt noe om med meg..." **Ansatt i kommunen**

På videregående skolenivå viser kartleggingen og ung data tall derimot at det er mer vanlig å drikke alkohol og at bruken og tilgjengeligheten av hasj og marihuana samt andre narkotiske stoffer øker i takt med alder. Da mest på vg3. ifølge de samme tallene kan det virke som at jentene har mer befatning med alkohol enn guttene og at guttene har mer befatning med narkotika enn jentene. "Jeg oppfatter og er bekymret for at det er lavere terskel for bruk av rusmidler og salgs virksomhet.

Jeg er bekymret for noen kritiske punkter, 10 klasse og overgang til videregående. Samt inngangsbilletten for å være "innafor" på VGS. Være på buss, bli invitert på ulike slippfester og gruppe dynamikken knyttet til "om å gjøre" å være den som drar på mest (kokain). Skolestart helgen på fortet indikerte også at mange i årets russekull var ruset på noe annet enn alkohol, dette ut ifra atferd" **Ansatt i kommunen**

Statistikk fra Indre Østfold politistasjon som viser antall narkotikalovbrudd blant 13-19 åringer der lovbruddet har skjedd i Indre Østfold kommune. Tallene viser en nedgang av anmeldte saker i 2024.

01.01.23 – 31.10.23: 24 saker

01.01.24 – 31.10.24: 8 Saker

Guttene er overrepresentert og gjennomsnittsalder blant de anmeldte i denne aldersgruppen er 17 år. Forholdene som har blitt anmeldt har som regel skjedd i Askim eller Mysen sentrum og dreier seg om hasj/marihuana. Politiet melder at det sannsynligvis er mange og sammensatte årsaker til at tallene har gått ned. Det er også trolig store mørketall og politiets innsats og fokus kan ha en innvirkning på dette.

Om ungdomsmiljøet: "Greit miljø, kommer an på hvilke vennegrupper man er i. Syntes også vi får lite informasjon på skolen om rus, om vi får det kommer den informasjonen altfor sent, da har allerede flere begynt. Dette burde vi få læring om allerede fra 7/8 klasse." Videregående skoleelev

Flere av informantene sier at de ønsker mer kunnskap om rusmidler generelt, samt mer informasjon om symptomer, skadevirkninger og konsekvenser av rusbruk. De fleste ønsket bedre struktur på dette arbeidet og det var ønskelig med jevnlig påfyll over tid slik at man kunne gjøre overgangene mellom barneskole til ungdomsskole og videre til videregående skole mindre sårbare.

Det var også knyttet stor usikkerhet og mangel på kunnskap om lovverk knyttet til e-sigaretter. Flere sier også at de ikke vet hva de skal gjøre og hvem de skal kontakte dersom en ungdom henvender seg til dem og ønsker hjelp med utfordringer knyttet til rus. Flere etterspurte tydeligere retningslinjer til hva man gjør dersom man for eksempel får kjennskap til en elev bruker eller omsetter rusmidler. Flere ønsker at det etableres en felles møteplass for foreldre som har barn med rusutfordringer slik at de kan være en støtte for hverandre. Mange ønsker en trygg arena å si fra på og flere ønsker å kunne kontakte hjelpetjenester og politiet anonymt.

2.4 Trusler og vold i ungdomsmiljøet

Kartleggingen vår viser at det er få ungdommer som blir utsatt for og som utsetter andre for vold og trusler i Indre Østfold. Selv om vold og trusler er knyttet til et mindretall påvirker det majoriteten når det kommer til frykt og følelsen av utrygghet i det offentlige rom.

Kartleggingen vår viser en økende tendens til at ungdom er tilskuere og heiagjeng når det først skjer noe. Vi ser en økende tendens til at volds- og trussel- episodene filmes og deles i sosiale medier. Det er derfor mange ungdom som er frivillige og ufrivillige tilskuere til hendelsene som skjer. Det er trolig store mørketall når det kommer til vold og trusler og noen av skolene ser mer av omfanget av dette enn andre. Mange ungdommer gir også uttrykk for at omfanget er langt større enn det politiet og voksne kjenner til. Flere sier også at de ikke tør å si ifra og at de er redde for å bli sett på som en "snitch".

"Politiet tror de har kontroll, men de vet bare en brøkdel av det som skjer"
Ungdomsskoleelev

Politiet ser en nedgang i antall anmeldte vold og trusselsaker lokalt sammenlignet med samme periode i fjor, men sier også at det trolig er mørketall hos dem. Politiet sier videre at de anmeldte trussel sakene er spredd i kommunen, mens når det gjelder voldssakene så peker Askim sentrum seg negativt ut.

Det er en liten andel av ungdommene som står for mesteparten av lovbruddene. Flere av de anmeldte er gutter i ungdomsskolealder og det er få personer som står for de anmeldte sakene. Ungdom gjør oftest kriminelle handlinger sammen med andre. De fleste som er i avhør hos politiet ønsker å snakke med politiet om sin rolle.

2.4.1 Hvem utøver vold og trusler, og hvor foregår det?

Volden ungdom blir utsatt for skjer oftest i møte med andre ungdommer på steder der ungdom til vanlig oppholder seg. Kartleggingen vår viser at hendelsene ofte skjer eller starter på skolene og deretter forflytter seg til sentrumsområdene som Askim togstasjon, i tilknytning til Askimtorget eller på "Måsan" ungdomspark i Mysen.

Mye av vold og trusselhendelsene i det offentlige rom skjer rundt kollektive knutepunkt. Utover skoletid så skjer hendelsene som regel direkte etter skoletid eller på ettermiddag og kveld på hverdagene samt i helgene.

Ungdommene som er involvert kjenner ofte hverandre eller kjenner til hverandre. Noen handlinger skjer i affekt og ganske raskt, mens andre handlinger er mer planlagte der flere er involvert. Noen handlinger er mindre alvorlige, mens det andre ganger er veldig alvorlige hendelser som vold utført mot andre i fellesskap og ran.

*"Flere voldsepisoder der flere er involvert. Ofte en tilskuerrolle. Noen skal tas avtales på forhånd uten at noen ungdommer gjør forsøk på å stoppe det" **Ansatt i kommunen***

Sosiale medier blir særlig fremhevet som en forsterkende negativ faktor når det kommer til vold og trusler. Hendelsene blir filmet og spredd raskt til andre. Flere opplever at hendelsene blir alminneliggjort og at man aldri helt blir ferdig med konflikten som har oppstått. Videoene blir aldri borte og de kan plutselig dukke opp igjen lenge etter at konflikten egentlig er ferdig. Da kan det være noen andre helt andre steder som overtar konflikten igjen.

Flere av ungdommene vi har snakket med sier blant annet at når det har skjedd en konflikt som for eksempel "blikking" eller noen har sagt noe stygt om personen, dens kjæreste eller noen i familien så forventes det av majoriteten at man skal gjøre opp for seg for å beholde selvrespekten sin. Man får da en "Beef" med noen. Det kan ofte være små hendelser som eskalerer ut av kontroll og til slutt er det egentlig ingen som vet helt grunnen til at konflikten i det hele tatt oppstod.

FAKTA

"Blikke" er å sende stygge blikk. Å se på noen på en nedlatende måte

FAKTA

Ordet "Beef" brukes om en konflikt eller krangel. "Beefing" blir ofte brukt om de avtalte slåsskampene som blir filmet. Ungdom selv har fortalt at med "beefing" mener de mer enn bare slåssingen. "Beefing" betyr også selve yppingen, kranglingen, opptakten, eller forløpet til den avtalte slåssingen.

En typisk måte å ordne opp i en beef er at partene avtaler å møtes i en planlagt slåsskamp. Det oppleves verre å ikke møte opp til denne enn å møte opp. Når man møter opp er det mange tilskuere rundt og selv om man egentlig ikke vil slåss så ender man opp med å gjøre nettopp det fordi de andre rundt på en måte forventer det.

Ofte blir hendelsene filmet og delt videre til andre på ulike grupper som oftest på Snapchat. Både lokalt og nasjonalt. Før man vet ordet av det vet hele ungdomsmiljøet om hendelsen man har vært en del av. "Når det først skjer noe så vet alle."

"Jeg vet at hvis du for eksempel ser på noen rart, kan du fort bli banket opp"
Ungdomsskoleelev

Flere av informantene peker også på at det er ulike grupperinger særlig på ungdomsskolen som flere er bekymret for. Det oppleves som at grupperingene har en gjengmentalitet og at de definerer seg

selv etter hvordan de ser på seg selv sosioøkonomisk eller hvordan de ser på seg selv med tanke på sin kulturelle bakgrunn.

Felles er et ønske om tilhørighet og fellesskap og flere meldte om fiendtlighet mellom grupperingene og territorielle konflikter knyttet blant annet til salg av e-sigaretter. I tillegg til forekomst på skolene er det Askim sentrum herunder Askim torget og Askim stasjon, samt "Måsan" ungdomspark, og togstasjonen i Mysen som blir trukket frem som steder der grupperingene har tilhold hvor flere opplever utrygghet. Felles for stedene er at det ofte er fravær av voksne.

Om ungdomsmiljøet: "Ganske bra, men litt mye gjenger" Videregående skoleelev

Noen forteller at grupperingene overtar og er bærere av andres konflikter lenge etter at den opprinnelige konflikten er avsluttet. Konflikten oppgis å blant annet dreie seg om territorielle konflikter med tanke på omsetning av ulike rusmidler og da spesielt e-sigaretter, men informantene melder også om hendelser som ran, trusler og bruk av vold etter for eksempel "blikking" eller at noen har sagt noe nedverdiggende eller rasistisk mot noen andre eller til noens kjæreste eller familiemedlem.

Noen forteller at de har opplevd nedverdiggende vold av grupperingene som å ha blitt truet til å kysse skoene til noen og /eller kalle noen for "Boss" eller si unnskyld "Sjef" mens flere har sett på samt at hele hendelsen har blitt filmet og delt til andre. Noen har også sett og opplevd tilfeller av ran.

"Vi ser de samme trendene hos oss som i større byer, men i kanskje noe mindre grad " Politiet i Indre Østfold.

"Jeg har hørt mye som skjer der, som at slåsskamp og mye som blir delt rundt der, aldri sett det selv. Er ikke på Måsan pga den gjengen som er der, liker ikke dem. Jeg føler meg trygg for å gå hvor som helst i mysen, Askim er mer skummelt om kvelden, men ellers er jeg trygg overalt i mysen til hvilken tid" Ungdomsskoleelev.

Det fremkommer også informasjon om at grupperingene gjerne benytter seg av sosiale medier for å markere seg og på den måten signaliserer til andre at man er "farlige" og på den måten opparbeider seg en frykt kapital. Flere av informantene opplever at media har forsterket dette. Det å gå med kniv

har også blitt nevnt, men oftest som en trussel om at man har det med seg. Utfordringen mange kjenner på er en frykt.

En frykt for å møte på grupperingene og en frykt for å bli hengt ut på sosiale medier. De færreste opplever å ha blitt utsatt for vold eller trusler, men mange uttrykker en frykt for å bli det. Flere oppgir også at "verden har blitt mindre" og at det er kort vei mellom grupperinger og relasjoner til Ski og Oslo. Flere peker også på at enkelte i grupperingene benytter seg av det å si at man kjenner noen fra ulike belastede miljøer i Ski eller Oslo har vært med på å øke fryktkapitalen. Vi har også sett eksempler på at ulike aktører fra Ski eller Oslo reiser til Indre Østfold og visa versa.

Kartleggingen vår viser derimot at grupperingene på ungdomsskolene er ganske løst sammensatt og vi opplever at de involverte og strukturene innad i de ulike grupperingene endres raskt. Dette ser vi blant annet når det kommer nye tilflyttere fra andre steder som raskt kan få en stor status på kort tid innenfor en gruppering. Når noen flytter hit så kjenner ungdommene personen gjennom sosiale medier lenge før vedkommende har flyttet hit fysisk. Vedkommende har ofte med seg en kapital på godt og vondt fra der man flyttet fra.

Flere av informantene mente også at dersom man først fikk et stempel som en deltaker av en gruppering eller at andre opplevde deg som farlig så var dette et stempel det var vanskelig å bli kvitt. "Man blir bærer av andres tolkning av deg selv". Noen av ungdommene opplevde utenforskap, stigmatisering og en manglende følelse av tilhørighet på bakgrunn av dette. Flere opplevde det som urettferdig og de opplevde å få skyld for ting de ikke hadde gjort.

Det var også mange som fremhevet viktigheten av å snakke med ungdommene man var bekymret for og ikke om. Det var viktig å se enkeltpersonene og ikke bare at man tilhørte en "Gruppering". Det var også flere som pekte på viktigheten av hvilke ord voksne brukte om ungdommene våre til andre voksne og i ikke minst hvilke ord som ble brukt når noen voksne uttalte seg i media.

Mange delte også bekymring for ulike exposed kontoer på snapchat der det deles virale videoer av grov vold, narkotikabruk og seksuelle overgrep med opphav fra flere steder i Norge og fra utlandet. Mange forteller at de ved å være deltakere i en slik gruppe opplevde å bli ufrivillig vitne til hendelsene fordi de plutselig dukket opp på telefonen uten forvarsel. Mange var bekymret for hvilke konsekvenser eksponeringen kan ha for barn og unge voksne og mange voksne var bekymret for sekundærtraumatisering.

FAKTA

En exposed-konto driftes ved at én eller flere administratorer deler bilder og videoer på kontoer på sosiale medier. Innholdet som deles er ofte innsendt av kontoens følgere. Kontoens navn indikerer ofte geografisk tilhørighet og hva slags innhold som deles.

Svarene fra kartleggingen gjør det vanskelig å anslå hyppigheten av vold og trusler i ungdomsmiljøet. Enkelte sier at det er ofte og at omfanget er langt større enn politiet og voksne kjenner til, mens andre sier sjelden. Noen opplever at man har grupperinger som står for mye av frykten for trusler og vold i Indre Østfold, mens andre mener at grupperingene er så løst sammensatte og tilfeldige og at man ikke kan se det i samme sammenheng. At det heller handler om enkeltpersoner som utøver handlinger og at grupperingene i hovedsak dreier seg om vennskap og ikke et ønske om å drive med

kriminalitet i fellesskap. Et fellestrekk var allikevel frykten ungdommene hadde for å miste ansikt til andre innad i gruppen eller til andre grupperinger.

Et interessant funn i kartleggingen var at grupperingene mange var bekymret for endret seg til en stor gruppe som istedenfor å utfordre hverandres grupper heller utfordret hverandre på tvers i løpet av kartleggingsprosessen. På slutten av kartleggingen hadde gruppenes dynamikk igjen endret seg til ulike grupperinger innad i selve hovedgrupperingene. På den ene siden av grupperingene var det personer som ønsket å hevde seg selv og som bidro til å opprettholde konflikter og på den andre siden personer som ønsket å holde seg utenfor og som ville satse på skolen og som ikke ønsket å opprettholde konflikter i det hele tatt. Et funn som er med på å belyse gruppedynamikkens kompleksitet og at ting i ungdomsmiljøet endrer seg raskt.

Mer kunnskap om kulturforståelse og mangfold samt mer fenomenkunnskap om ungdomsgrupperinger og hvordan møte disse var derfor ønskelig fra informantene i kartleggingen. Det var også ønskelig med en mer tydelig rolle og forventningsavklaring mellom de ulike instansene slik at ungdommene ble møtt på en best mulig helhetlig måte. Et overordnet ønske var å sikre en lik situasjonsforståelse.

2.5 Fritid og trygge møteplasser

De fleste ungdommer føler seg trygge i Indre Østfold men mange ønsker seg flere tilbud der de kan ha det gøy og møte andre jevnaldrende slik at flere kan kjenne på vennskap og tilhørighet.

*"Føler meg trygg om det er lyst og folksomt. Jeg blir mye tryggere når jeg for eksempel ser natteravner. Politi blir jeg ikke trygget like godt av, for de sitter oftest i en bil". **Ungdomsskoleelev***

*"Jeg tenker at hvis det hadde vært snakket mer om inkludering, rus og mobbing at det hadde hjulpet. Jeg tror også at det hadde vært tryggere hvis det ikke var så mørke områder, rett og slett mer lys i gatene, da hadde jeg ikke vært like redd for å gå hjem om kvelden" **Ungdomsskoleelev***

Utover skolen viser kartleggingen at fritidsklubben er en viktig møteplass for mange. Her møtes ulike ungdommer til forskjellige aktiviteter i fellesskap med andre. Vennskap og fellesskap med jevnaldrende er viktig for barn og unge. Vennskap er en viktig kilde til økt livskvalitet, og er med på å forme de unges identitet og tilhørighet. De fleste informantene er enige om at fritidsklubbene er en trygg og inkluderende møteplass som de ofte benyttet seg av.

En del ungdommer er med i organiserte fritidsaktiviteter, men antallet er lavere sammenlignet med landet forøvrig. Ungdommer som ikke er med på organiserte aktiviteter føler at de mangler attraktive møteplasser å treffes på i Indre Østfold. Flere savner et bredere fritidstilbud og flere møteplasser sentralt i Askim og Mysen som favner flere og som er gratis. De ønsket seg et ungdomshus eller flere klubber. De opplever at det er få steder der de kan "henge" og det blir derfor fort til at man velger å være på sentrumsnære steder som togstasjonene og storsentrene sammen med andre jevnaldrende. Selv om de fleste føler seg trygge er det også her de fleste oppgir at de føler på utrygghet fra tid til annen.

Flere peker på viktigheten av å etablere fritidsaktiviteter og sosiale arenaer for alle barn og unge, uavhengig av foreldrenes ressurser eller andre barrierer.

"Jeg mener at det er behov for mer forebyggende politiarbeid, med ressurser til å følge opp enkeltpersoner over tid. Det bør være god og betryggende informasjon til ungdom om hvordan politiet kan ivareta dem som ikke står frem "snitching". I tillegg lurer jeg på om det er mulig å utvikle et program i samarbeid med politi, barnevern og helsevesen, hvor vi kan henvise ungdom som viser tegn til negativ utvikling eller er i faresonen. Kommunen bør utlyse, markedsføre og satse mer på ungdomsaktiviteter, for å gi ungdommen flere positive alternativer og redusere risikoen for at de søker seg til uheldige miljøer. Det bør videre vurderes tiltak for å flere frivillige organisasjoner til å bidra til et tryggere sentrum på kveldstid" **Ansatt i barnevernstjenesten**

Flere av ungdommene ønsker seg steder å være sammen med trygge voksne over tid. "Sommer i Askim hallen" ble av flere informanter trukket frem som en positiv bidragsyter til dette. Det mest positive ifølge ungdommene var at man ikke trengte å melde seg på og det ble lagt til rette for felles aktiviteter på tvers av alder og ulike grupperinger. Man kunne bare møte opp og delta. Tilbudet bestod av å tilby mange ulike aktiviteter for ungdom og det var mange voksne tilstede over tid. I tillegg ble det servert mat, drikke og annen snacks gratis. Tilbudet holdt åpent mandag til fredag fra kl 14-20 i hele juli måned. Målgruppen var ungdom 13-18 år. Åpent på kveldstid og gratis mat ble trukket frem som en viktig suksessfaktor. Flere skulle ønske at dette var et mer permanent tilbud.

"Jeg oppfatter at ungdomsmiljøet i Askim og Mysen står overfor utfordringer, spesielt knyttet til at det er få gratistilbud og aktiviteter for ungdom. Dette fører til at flere lokale samlingspunkter oppstår, hvor vi dessverre vet at det foregår en del rusbruk og utpressing. Grunnet "snitching" og trusler om vold er det vanskelig for ungdom å stå frem". **Voksen**

Ifølge politiet var det en stor nedgang i den anmeldte ungdomskriminaliteten i hele Indre Østfold i den perioden tiltaket var aktivt sammenlignet med foregående år.

Flere av ungdommene ønsket seg også mulighet til å jobbe og tjene penger. Sommerjobbprosjektet ble særlig trukket frem som positivt, men flere skulle ønske at de også kunne jobbet mer utover sommerferien. Mulighet for å få gratis billetter til Østfold badet, Sprett, Tusenfryd og dekning av treningssenter ble trukket frem av de voksne informantene som viktige inkluderende tiltak.

*"Lytt mer til ungdom når det skal iverksettes tiltak". **Ungdomsskoleelev***

Ungdommene sier at voksne må bli flinkere til å lytte til ungdommene når det kommer til å iverksette ulike tiltak og det å etablere nye møteplasser og arenaer. Deres stemme må ikke bare være med, men den må også høres og vektlegges i stor grad. Det er for dem tiltaket eller møteplassen er til for. Ungdommene mente dette var viktig da det var med på å skape eierskap til tiltaket og fikk dem til å føle seg som en del av lokalmiljøet og fellesskapet. Ikke minst ville det føre til at tiltaket traff dem og ikke de voksne.

2.6 Trygge voksne og sosiale relasjoner

Ifølge ungdata oppgir de aller fleste ungdommer at de er fornøyde med livet sitt, de fleste oppgir at de har en venn de kan stole på og de fleste er fornøyde med foreldrene sine.

For mange er foreldrene de viktigste personene i livet deres og ungdommene oppgir at de er viktige rollemodeller for dem. Foreldre blir trukket frem som de viktigste for den enkelte ungdom, men også viktig for andre venner av ungdommen selv. Det at foreldrene bryr seg om vennene betyr mye for mange. Flere ønsket at foreldrerollen burde bli styrket og at det ble satt i gang tiltak som gjorde foreldrene mer robuste. Det var også flere som kjente til mange som levde i lavinntekt og til foreldre som ikke var i arbeid. Mange ønsket seg tiltak direkte mot det.

Flere kommer også med ønsker om felles møtearena for foreldre med barn som er eller har vært involvert i rus eller kriminalitet, og det pekes på at det å være foreldre med barn med rus og kriminalitetsutfordringer kan oppleves ensomt og utfordrende. En slik arena mener mange vil være med på fjerne tabuet og på den måten virke forebyggende da det ville øke robustheten til foreldrene. Mange fremhever også tolketjenester på foreldremøter og bruk av tolk når det var viktige beskjeder fra skolen til hjem med annet morsmål for å sikre felles situasjonsforståelse hos skolen og hjemmet. Noen ungdommer hevder å ha blitt møtt på en dårlig måte av voksne med blant annet rasisme, uthenging og mobbing. Flere ungdommer etterlyser også at voksne ser den enkelte ungdom og de utfordringene hen står i. Voksne må bli flinkere på å se og til å si ifra det positive med ungdom og ikke minst rose ungdom mer. De ønsket også at de voksne lytter mer til dem og inkluderer dem mer i hverdagen.

"Vanskelig å vise lærer og andre at en har skjerpa seg" Ungdomsskoleelev

"Vanskelig å bryte ut. Ingen å henge med" Ungdomsskoleelev

Felles for alle ungdommene når det kom til hvem som var viktige for dem utover deres foreldre og venner var viktigheten av å ha gode, trygge og snille voksenpersoner rundt seg som så og hadde tid til dem. Lærere, ungdomsklubbarbeidere og ungdomskontakter ble særlig trukket frem som viktige for dem. I tillegg peker ungdommene på betydningen av gode trenere og frivillige som natteravnene og de som jobbet i Askim hallen i sommer. Mange ønsker flere voksne til stede på arenaene de oppholder seg på enten det var i skoletiden eller etter.

Flere peker på at politiet var viktige for dem når det kom til følelsen av trygghet i det offentlige rom, men det kom veldig an på om politiet opplevdes tilgjengelige eller kun satt i bilen. Noen ungdommer mener politiet må bli flinkere i møte med dem. Også her ble relasjonens betydning trukket frem som viktig.

*"Flere politi og vektere som bygger relasjon med oss ungdom. Både på ungdomsklubber og ute i området. At politiet kommer og hilser på, snakker og har samtaler med oss ungdom. At vi ungdom kjenner igjen politi som kommer. Det gjør at vi ungdom føler mer trygghet til å snakke og ha en åpen dialog. Lettere å si ifra om hendelser som skal skje med faste trygge voksne". **Ungdomsskoleelev***

Det er viktig for ungdommene at de voksne ser dem for den hen er og det var viktig for dem å få en relasjon. Det å bli sett ofte og ikke bare når noe hadde skjedd eller noe var galt. Det å bli sett når man hadde gjort noe bra eller godt var viktig for mange. "Å bli tatt på fersken i å gjøre noe godt eller bra."

Det å bygge en relasjon med tillit og trygghet tok ifølge ungdommene tid så det var viktig at man fikk nettopp tid til det.

"Det er enkelt å snakke med trygge og snille lærere. En som hilser i gangene, en som starter samtale i gangen, spør om hva man har gjort i timene. En som er glad for å se deg.

Ungdom definerer hva trygg voksen betyr:

Det er en som jeg (ungdom) har snakket med lenge, lettere å snakke med, si ting, føler det tryggere, det jeg sier er trygt. Som vi voksne sier: relasjonsbygging. "
Ungdomsskoleelev.

3. Eksisterende innsats og tiltak

Tiltakene i Indre Østfold kommune strekker seg fra byggende tiltak med et folkehelseperspektiv til forebyggende og kriminalitetsforebyggende tiltak som retter seg spesifikt mot de som har stort behov for hjelp. Vi har ikke tatt for oss alle tiltak eller hele den totale forebyggende innsatsen i Indre Østfold kommune. Det er en stor kommune og en slik oppramsing opplever vi at fort ville bli uoversiktlig.

Indre Østfold kommune har en rekke forebyggende tiltak og tilbud rettet mot barn og unge i kommunen som blant annet: Skolehelsetjenesten, helsestasjon for unge, familieteamet, ungdomsteamet, barnevernstjenesten, barnevernsvakten, Homestart, tryggest teamet, psykisk helse og avhengighet, rask psykisk helsehjelp, psykisk helsetilbud for voksne og legevakt.

<https://www.io.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/barn-som-parorende/andre-tilbud-forbarn-unge-og-foresatte-som-trenger-noen-a-snakke-med/>

Noen av tiltakene vil bli ytterligere presentert under.

Indre Østfold kommune satser på [Robust Ungdom](#) som 3-årig undervisningsopplegg i folkehelse og livsmestring for elever i ungdomsskolen. Undervisningen består av foredrag, praktiske øvelser, lek og samarbeidslæring. Elevene lærer å skape god psykisk helse for seg selv og andre, de blir bedre kjent med hverandre og bygger samtidig et godt klassemiljø.

I tillegg satser kommunen på [Robuste Barn](#) som er et undervisningsopplegg folkehelse og livsmestring for 1.-7. trinn i barneskolen. Målgruppen er ansatte i barneskolen og i SFO, elever og foresatte.

Indre Østfold kommune har egne «barn som pårørende»-ansvarlige innenfor de fleste helse- og omsorgstjenestene der målgruppen er barn som lever i hjem hvor det er psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig kroppslig (somatisk) sykdom.

Kommunen har en SLT koordinator i 100% stilling. I løpet av året avholdes det ca 10 SLT møter på gruppenivå der representanter fra ulike virksomheter i kommunen og politiet møtes. Frivillige og organisasjoner kan også inviteres inn ved behov. Hver andre uke møtes elevtjenesten, SLT koordinator, ungdomsteam og politiet til forebyggende team ved Askim og Mysen vgs.

På strategisk nivå avholdes det 3 samarbeidsrådsmøter i året mellom kommune og politiet. (Tidligere kalt politiråd) Ledelsen i kommunen og politiet samt SLT koordinator og politikontakt møtes her. Målet er å sikre en rød tråd i det forebyggende arbeidet i kommunen.

Innbyggertorg og bibliotek (IB) er kommunens gratis, lavterskel møteplasser i lokalsamfunnet. I Indre Østfold kommune har vi fem IB. De fungerer som aktive virkemidler i arbeidet med integrering og inkludering, gjennom kunnskapsforvaltning og formidling.

Innbyggertorgene rommer tilbud til unge i E-sport og gaming på tettstedene Tomter, Mysen og Spydeberg. E-sport arenaene brukes også til spill pedagogiske opplegg, kartlegging av barn/ unge med bruk av spill samt motivasjonsaktiviteter for elever utenfor skole/ elever som lider av skolevegring e.l.

Innbyggertorgene samarbeider i sommerjobbprosjektet med å tilby arbeidsplasser ute på sommeren, men har også ungdommer som fungerer i aktivitetslederrolle utover feriejobb. Alle innbyggertorgene er også tilknyttet utlåssentraler for diverse utstyr.

Kommunen har fire fysiske ungdomsklubber lokalisert i Askim, Mysen, Trøgstad og Spydeberg. I tillegg er det ungdomsklubb i Røde Kors huset i Mysen, foreldredrevet Ungdomsklubb på Tomter, Kirkens Bymisjon Mysen har i samarbeid med Røde Kors ungdomssted i Mysen, i egnede lokaler i Kløverveien. Det må også nevnes Sveisegarasjen i regi av Askim Mekaniske verksted og kommunalt drevet Mekkegarasje i Askim som har åpent en dag i uka.

Indre Østfold kulturskole tilbyr undervisning i ulike kunst-, kultur- og musikkfag til barn og unge opp til 20 år. Det kan også søkes om gratis plass i samarbeid med helhetskoordinator i NAV.

Ungdomsteam er en gratis, forebyggende tjeneste for unge mellom 13-23 år. Teamet jobber oppsøkende på ungdomsskolene i kommunen og i nærmiljøet samt oppsøkende på kveldstid hver uke i hele kommunen. De følger opp ungdommer med samtaler og i grupper samt dialog med foreldre. Ungdomskontaktene er fast til stede på alle ungdomsskoler i kommunen og begge videregående skolene på dagtid.

Helsestasjon for ungdom har lokaler i Askim og Mysen er et lavterskeltilbud for alle ungdommer opp til 24 år. Her kan ungdommen få råd og veiledning om blant annet prevensjon, seksuelt overførbare infeksjoner, seksualitet, rus, psykisk helse, spørsmål knyttet til kosthold, familie og bekymringer. Helsesykepleier, psykolog, jordmor, lege, psykisk helsearbeider og fysioterapeut.

Indre Østfold kommune har et godt, innarbeidet system med rutiner på bruk av inkluderingsmidler. Gjennom ett i uka kan innbyggere i målgruppen for BufDir inkluderingsmidler få dekket nødvendige utgifter barn og unges fritid. Via nettsiden ferieaktiviteter.no kan innbyggere finne opplevelser og aktiviteter samt finne ut av hvilke støtteordninger for bistand som finnes.

Det gis anbefalinger i tiltaksdelen til å øke ungdomstilbudet i Askim, med økte muligheter for et sted å være i Askim på ettermiddag/kveld. Representanter fra FAU, Frivilligsentralen, sykkelklubben, Røde Kors og mange andre tok i fjor initiativ til å arrangere aktiviteter i Askimhallen i hele juli. Tilbudet ble godt mottatt av barn/unge/voksne og det gis i tiltaksdelen anbefalinger om å repetere dette sommeren 2025, og initiere til satsning også i Mysen.

Kommunen tilbyr flere foreldreveiledninger som blant annet Cos- P/Trygghetssirkelen som er et veiledningsprogram for foreldre og andre omsorgspersoner. TIK (Tuning into kids) som er et universelt foreldreveiledningsprogram som gis til foreldre med barn i alderen 3-12 år. TINT (Tuning into teens) som er et universelt foreldreveiledningsprogram som gis til tenåringsforeldre med barn/ungdom i alderen 10-18 år. PMTO (Parent management training -Oregon) er et evidensbasert foreldreveiledningsprogram som tilbys på indikert og selektert nivå. [Fact/FactUng](#) er tiltak rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på utfordringer.

Kommune og politiet gjennomfører minimum en trygghetsvandring i kommunen sammen med andre instanser. Dette for å avdekke om det er noen situasjonelle tiltak man kan iverksette som bedre belysning og skape mer åpenhet på "lukkede" områder.

Gjennom kartlegging og gjennomgang av eksisterende innsats og tiltak har kartleggingsteamet identifisert hull som har dannet forslag til handlingsplanen som følger i neste kapittel. Vi har også sett på hvordan vi kan tenke annerledes og utnytte allerede eksisterende ressurser på en best mulig og effektiv måte i det forebyggende arbeidet mot barn og ungdom. Flere av tiltakene går på tvers av de ulike kategoriene og må derfor ses som en helhet.

4. Handlingsplan og forslag til tiltak

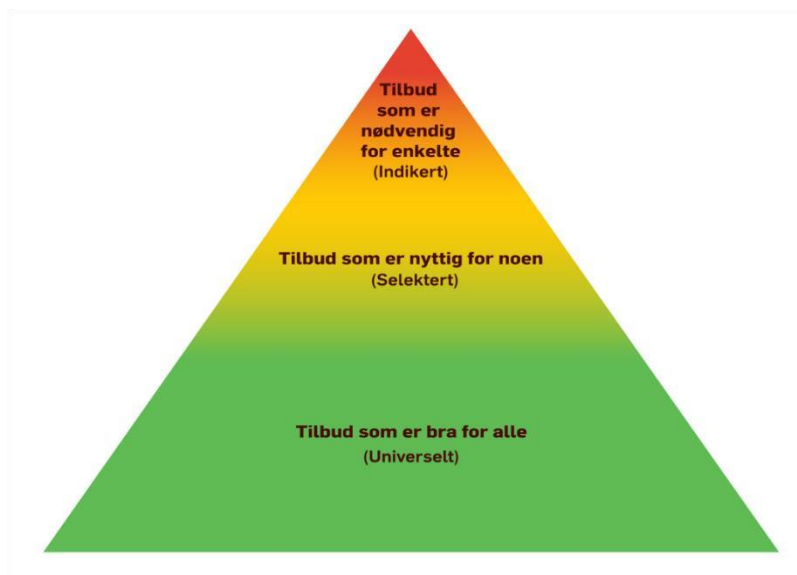
Forebygging kan deles inn i tre nivåer som henspeiler på ulike formål og ulike målgrupper; universell, selektiv og indikativ forebygging.

Universell forebygging omfatter innsats rettet mot hele befolkningsgrupper (for eksempel alle barn og unge) uten at en har identifisert individer eller grupper med forhøyet risiko. Indre Østfold kommunes program for livsmestring; [Robuste Barn](#) og [Robust Ungdom er](#) eksempler på universelle tiltak.

Selektiv forebygging er tiltak rettet mot grupper med kjent og/eller forhøyet risiko for å utvikle problemer. Tiltakene her skal motvirke negativ utvikling hos barn og unge og/eller deres foreldre.

Forsøk med gratis kjernetid i barnehager er et eksempel på selektiv forebygging. Formålet er blant annet å bidra til økt sosialisering og bedre norskkunnskapene for minoritetsspråklige barn. Andre eksempler er ulike program for barn og unge i risiko for å utvikle atferdsvansker, for eksempel [Parent Management Training \(PMTO\)](#) og [De utrolige årene](#).

Indikativ forebygging er tiltak rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på problemer. Eksempelvis [Fact/FactUng](#).

Tiltakene i denne planen er farget i grønn, gul eller rød og indikerer tiltakets forebyggende nivå, formål og målgruppe.

Vi har ikke tatt for oss alle tiltak eller hele den totale forebyggende innsatsen i Indre Østfold kommune. Det er en stor kommune og en slik oppramsing opplever vi at fort ville bli uoversiktlig.

Gjennom kartlegging og gjennomgang av eksisterende innsats og tiltak har kartleggingsteamet identifisert «hull» som har dannet forslag til handlingsplanen som følger i neste kapittel. Vi har også sett på hvordan vi kan tenke annerledes og utnytte allerede eksisterende ressurser på en best mulig og effektiv måte i det forebyggende arbeidet mot barn og ungdom. Flere av tiltakene går på tvers av de ulike kategoriene og må derfor ses som en helhet.

4.1 Bedre koordinering av tjenester og tverrfaglig samarbeid

Universelle tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merkn ader	Tid
Etablere dialogforum med livs- og trossamfunn	Styrke det allerede oppstartede forumet initiert fra Indre Østfold Politistasjon. Trekke erfaringer fra dialoggruppa «Trygg i Askim». Invitere alle	Politiråd. Ledere for de respektive tros/livssynssamfunn	Eksisterende økonomi. Mulighet for å søke eksterne midler til arrangementer	Januar -25

	tros-/livssynssamfunn			
Øke trygghet for elevene på ungdomsskolene	Økt tilstedeværelse av trygge voksne i skoletiden og rett etter skoleslutt * Skolene vurderer å ansette flere sosiallærere * Opprette Hot Spot (tilstedeværelse av tverrfaglige representanter på faste tidspunkt i skoletiden)	Skoleledelse Skoleledelse sammen med Ungdomsteam	Eksisterende midler	Fra -25
Selektive tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merkn ader	Tid

Sikre felles situasjonsforståelse og rolleforståelse, Politi og Oppvekst	-Avholde jevnlig SLT møter og samlinger mellom kommunens Ungdomsteam og Politiets forebyggende gruppe SI Ung -Årlige fellessamlinger for ansatte med fokus på fenomenforståelse og kompetanseheving med aktuelle temaer som f.eks. rus, vold, grupperinger	Politråd og ledere i Politi og Oppvekst, SLT gruppa	Startet med møter annenhver uke, oktober -24. Eksisterende midler	Startet -24
Øke kompetansen hos ansatte i Ungdomsteam og skole rundt barn og unge som vokser opp med flere kulturer	Gi ansatte FlexiD kurs og etterstrebe bruk av tolk i dialog med foresatte der det er behov	Ledere i Oppvekst	Eksisterende midler og i tillegg kursutgifter kr. 32 000 pr. ansatt	Fra -25
Sikre helhetlige tiltak med oppfølging av utvalgte familier	Styrke samarbeidsgruppa <i>Samtidige tjenester</i> med helhetskoordinator og knytte den opp mot bruk av inkluderingsmidler	Ledere i Oppvekst ved NAV, skole, politi, barnehage og Livsmestring	Eksisterende midler	Startet -24
Sikre notoritet i Ungdomsteamets Oppsøkende	Bruke egnet kartleggings- og journalføringssystem -	Ledelse Oppvekst	Oppvekst, livsmestring	Startet -24
arbeid	AdCuris			
Indikative tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader	Tid
Treffe målgruppa for inkluderingsmidler	Samarbeidsmøter mellom kommunens kontaktperson BufDir og Fact Ung. Blant annet ved bruk av tiltak innenfor inkluderingsmidler	Ledelse Oppvekst, BufDir kontaktperson, Fact Ung og	Eksisterende og Inkluderingsmidler BufDir	Fra -25

4.2 Rusmiddelbruk, trusler og vold

Universelle tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader
Informasjon om rus for foresatte i 7. klasse	Utarbeidelse av rusinformasjon til foresatte via livsmestringsprogrammet <i>Robuste Barn</i> . Revidere årlig ut ifra situasjonsbildet	Styringsgruppa Robust Ungdom	Eksisterende økonomi
Dialog/kompetanseheving med ungdom om bruk av rusmidler på ungdomsskolene. Bruke UNODOC sine standarder og KoRusØst sin kortversjon av standardiseringen	Styrke det allerede igangsatte informasjonsarbeidet som er påbegynt på Mysen Ungdomsskole i regi av ungdomsteam. Bruke kompetanse i Psykisk helse og avhengighet	Ledelse i Oppvekst ved skole og livsmestring samt kommunalområde helse	Eksisterende økonomi
Ikkevoldelig kommunikasjon til ungdommer	Videreutvikle Robust Ungdoms Informasjon til 10. klasse fra Ungdomsteam og Politi. Undersøke mulighet for å koble inn Gatemegling fra Røde Kors	Styringsgruppe Robust Ungdom og ledelse Politi	Eksisterende økonomi
Økt deltagelse fra Politiet til foresatte og ungdommer	Politiet deltar i foreldremøter på 8. trinn og Hot Spot på de videregående skolene samt i forebyggende team på VGS.	Politiledelse Politiråd	Eksisterende økonomi
Selektive tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader
Styrke kompetanse om rus og rutiner ved bekymring på ungdomsskolene	Kjentmannskurs til utvalgte ansatte som jobber med ungdom i skole	Ledelse skole og livsmestring	Gratis kurs i regi av KoRusØst
Det skal være trygt å si ifra om kriminelle hendelser. Informasjon om hvordan varsle politiet anonymt.	Formidles i foreldremøter og øvrig kommunikasjon med hjelpeinstanser	Politiledelse Politiråd	Eksisterende midler

Indikative tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader
Bedre oppfølging av ungdom med uttalte rusutfordringer	Utarbeide prosedyrer for oppfølging av ungdom med uttalte rusutfordringer i kommunalområdene helse og oppvekst	Koordinerende gruppe SLT. Ledelse Kommunalområde helse og Kommunalområde Oppvekst	Eksisterende midler. Ev. søke om prosjektmidler ved behov
Utvikle oppfølgingsrutiner etter hendelser	Individtiltak rettet mot gjerningsmann og offer. «Trygghetsprogram»	SLT koordinerende gruppe i samråd med konfliktråd	Eksisterende økonomi

4.3 Fritid og trygge møteplasser

Universelle tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader	Tid
Videreutvikle «Åpen Hall»	Bruke gode krefter og erfaringer fra Åpen Askimhall sommeren -24 til å også omfatte Mysen idrettshall sommeren -25.	Ledelse kommune og frivillighet ved Prosjektgruppa «Åpen Hall»	Frivillighet og eksterne midler prosjektgruppa søker om	Fra -25
Ungdomshus i Askim i regi av frivilligheten	Kommunen delta aktivt med i prosjektgruppa «Ungdomshus i Askim».	De frivillige i prosjektgruppa og kommuneledelse	Det er søkt om fullfinansiering for prøveprosjekt i 3 år.	Fra-25
Opplevd trygghet i nærmiljøet	Øke voksenkontakt, sikre god belysning, lukke «avvik» i trygghetsvandringssrapportene	Politirådet	Eksisterende	-24
Selektive tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader	Tid
Styrke samarbeidet	Jevnlige	Ledelse IB,	Eksisterende midler	Fra- 25

rundt tilbudene på IB og ungdomsklubbene	samarbeidsmøter med representanter fra SLT nettverk, innbyggertorg og ungdomsklubb	Kultur og samfunn, Politi og Oppvekst, SLT gruppa	og søke midler i samarbeid med Innbyggertorg og Esport klubb	
Trygge ungdommer ute. Opprettholde samarbeidet mellom Norsk Folkehjelp, Røde Kors, Kommune og politi på festdagene.	Samlinger på utvalgte festdager. Være mer aktive ukene i forkant for å snappe opp aktuell informasjon	SLT koordinator og Politikontakt, forebyggende team på begge VGS	Eksisterende midler	Startet -24
Indikative tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader	Tid
Trygge stasjonsområder Askim og Måsan Skatepark i Mysen	Gå i dialog med Bane Nor og lokalt næringsliv om situasjonelle tiltak (eks. øke tilstedeværelsen av trygge voksne, PopUp aktivitet, etc)		Eksisterende midler	

4.4 Trygge voksne og sosiale relasjoner

Universelle tiltak Mål	Hvordan	Ansvar	Økonomi/Merknader	Tid
Videreutvikle sommerjobb til ungdom	Øke antall plasser for ungdommer i målgruppa. Rekrutteres fra barneverntjeneste, Ungdomsteam, VGS, Politi og ungdomsskolene	SLT gruppa og prosjektgruppe samtidige tjenester	Midler fra BufDir. Søkes om hvert tredje år	Fra -25

Styrke samarbeidet om sommeraktiviteter/ opplevelser Indre Østfold	Faste møteplasser mellom kontaktperson og knutepunktfunksjon til BufDir. Ha tema levekår fast inn i samarbeidsmøter mellom kommune og	BufDir kontaktperson og knutepunktfunksjon. Ledelse i kommunalområdene oppvekst og	Roller som kontaktperson og knutepunktfunksjon er bakt inn i eksisterende stillinger	Fra-25
--	---	--	--	--------

	politi	politikk/ samfunn		
Selektive tiltak Mål	Hvordan		Økonomi/Merknader	
Jobbtiltak. Ettermiddag og helg. Gi ungdom i risiko mulighet for jobb.	Rekruttering fra barnevern, ungdomsteam og politi	SLT koordinator i samarbeid med NAV og prosjektgruppa Samtidige Tjenester	Bruke inkluderingsmidler BufDir og kommunale midler	Startet -24
Styrke samarbeidet med Natteravnene.	Invitere inn Natteravnene til fagsamlinger mellom kommune og politi	Politikontakt og SLT koordinator	Storsamlinger i SLT 2 ggr. I året	Fra-25
Videreutvikle Ungdomsteamets innsats	Målrettet oppsøkende virksomhet for ungdom i risiko for å komme i utenforskap. Ha fokus på å bygge gode relasjoner	Ledelse Oppvekst, Livsmestring	F.o.m. 2027 går to prosjektstillinger ut og teamet vil da telle 5,80% stillingshjemler. Teamet er per nå lokalisert med base på ungdomsskole og hver ungdomskontakt jobber nå i gjennomsnitt 1 ettermiddag kveld pr. uke	Startet -24
Indikative tiltak Mål	Hvordan		Økonomi/Merknader	

Etablere gode foreldrenettverk rundt ungdom som er i ferd med å utvikle uheldige atferdsmønstre.	Etablere Foreldreråd . Ha tydeligere fokus på bruk av tolk i samlingene	SLT gruppa v. avdelingsleder barneverntjeneste og SLT koordinator utarbeider forslag	Uavklart	Fra -25
Rådgivning for foresatte og andre etter kontortid	Tilgjengeliggjøre telefonnummeret til barnevernets mottakstelefon og Ungdomsteamets kontaktinfo på ettermiddag/kveld	Ledelse i Oppvekst	Eksisterende midler Bruke kontaktinfo: 98901100 69682000	fra -25
Skape nettverk for foresatte til ungdom med rusutfordringer	Sendte ansatte fra Oppvekst og helse og mestring på kurs i Parenthood	Ledelse i Oppvekst	Gratis kurs i regi av Korus Øst	Startet -24

Referanseliste

Elevundersøkelsen Indre Østfold kommune

Folkehelseinstituttet (2024)

Folkehelseprofil Indre Østfold (2024)

Levekårskartleggingen for Indre Østfold kommune 2022

Oppvekstprofil Indre Østfold (2024)

Statistikk fra Indre Østfold politistasjon (2024)

SSB (2024) Kommunefakta Indre Østfold

Ungdata 2022. Indre Østfold kommune. Nøkkeltall. Ungdom og videregående trinnet.

Litteratur – Tiltak

[Oppvekstplan Indre Østfold kommune. «Den viktigste veksten»](#)

[Forebyggende plan. Handlingsplan for å forebygge at barn og unge blir utsatt for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer 2024-2027](#) [Nasjonale retningslinjer. Politiet møter barn](#)

[Ungdom utnyttet til kriminalitet. Håndbok fra RVTS i samarbeid med SaLTo](#)

[Helse og mestringsplan 2023-2032. Indre Østfold kommune](#)

[Handlingsplan mot vold i nære relasjoner Indre Østfold kommune «Du ser det ikke før du tror det»](#)